

Aragón), el febrer de 1977, i que és un al·legat en tota regla contra les empreses elèctriques, privades o estatals, que han colonitzat els recursos energètics i naturals de l'Aragó.

Així, amb manifestacions, però també amb sessions d'estudi, assemblees i debats, la població aragonesa va fer-se càrrec global de l'espoli a què era sotmesa per l'INI, Endesa, Enher o Fecca, i va poder estalviar-se les nuclears que anaven a encolomar-li, alhora que, paral·lelament, superava també l'espoli hidràulic del transvasament de l'Ebre.

De forma similar, però amb un debat territorial més ampli, que abastava tota la conca de l'Ebre (de Cantàbria a Catalunya, passant per Navarra, la Rioja i l'Aragó), Mario Gaviria i els seus col·legues convocaren totes les bases socials d'aquests territoris al IV Debate Campesino, animat per l'associació ARRE (Alternativas radicales para la ribera del Ebro) al voltant de «La gestión popular del agua en los pueblos de la cuenca del Ebro», debat que se celebrà a Saragossa el 23 de desembre de 1978 i que uns mesos després es convertí en el llibre *Vivir del Ebro* (Ed. Hórdago, Donostia, 1979).

Com sempre, Mario Gaviria —coherent amb la seva actitud intel·lectual de confrontar la realitat estudiada acadèmicament amb la

transvasaments, etc.) a l'energia (hidroelèctriques, tèrmiques, nuclears) i de l'agricultura als consums industrials i turístics. Tota aquella força social i de defensa per a una economia ecològica que s'hi expressà fou una reserva de resistència per als combats futurs que periòdicament es presentarien.

Papers de combat

Pràcticament a l'inici d'aquesta història, un article de Mario Gaviria a *Triunfo* (14-XII-1974), titulat «Cuenca del Ebro: centrales nucleares y trasvase. Hacia una estrategia energética en España», va ser decisiu perquè Joan Carranza engegà el motor antinuclear a Ascó, a la Ribera d'Ebre i, per extensió, a tot Catalunya.

L'experiència acumulada de tantes lluites territorials, tot analitzant l'«especialització» econòmica atorgada a cada territori, conduí Gaviria a fer el diagnòstic global de la situació espanyola (en plena transició política del franquisme) en el seu important llibre *Ecologismo y ordenación del territorio en España* (Cuadernos para el Diálogo, 1976). En el pròleg que signà a Pamplona, el març de 1976, ja ensenyà les cartes des del primer moment: es tractava d'un «libro de combate», en què «están reunidos dos largos años de investigación en

MARIO GAVIRIA AMB TEDDY GOLDSMITH I SANTIAGO VILANOVA A TOSSA (LA SELVA), EL 10 DE MAIG DE 1992.

FOTO PAU OLIVA

Ambient a Tossa. Anys més tard, el 1994, a l'Ateneu Barcelonès, vaig tenir l'honor de presentar-lo a la selecta i veterana concurrència d'aquest antic establiment cultural, normalment acostumada a escoltar retòrica patriòtica, poesies de la Renaixença i profuses jeremiades governamentals. El parlament de Gaviria, en aquestes condicions, va ser semblant a l'acció d'un elefant quan entra en una cristalleria.

Últimament, a partir del Dia Mundial del Medi Ambient de 1997, participà, al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, en el col·loqui sobre «El moviment ecologista europeu en la perspectiva del segle XXI», amb què va obrir aquesta perspectiva militant a tota una societat que va desdibuixant les diferències abusives de classe, però que alhora podríem afegir que cada cop és més víctima d'un model econòmic que porta a la supeditació financera i a l'empobriment ecològic i cultural.

Orgullós de pertànyer a la Sèptima Potència

Un any abans, el 1996, Gaviria publicà *La séptima potencia. España en el mundo* (Ediciones B), un llibre desconcertant per als seus lectors en el qual ve a dir, comptat i debatut, que la realitat global espanyola —de

Els seus treballs demostren plenament el caràcter pioner d'una nova generació d'analistes de la realitat que aviat va desencantar-se.

Va proposar un estil de vida completament antinormatiu, en el més pur estil de les col·lectivitats anarquistes de tots els temps.

realitat viscuda pels seus protagonistes— facilitava i impulsava el debat contrastat entre aquest mateix món acadèmic i els agents socials directes, a fi que els primers es fessin càrrec de la «dificultat» de la gestió directa de la realitat i els segons poguessin adonar-se, més enllà del dia a dia d'aquesta «dificultat», de les característiques globals del sistema de dominació que conduïa cap a aquestes «dificultats» i les provocava.

En aquell volum *Vivir del Ebro*, Gaviria es mostrava partidari de construir un model social que qualificava de «societat amable», en el sentit que «las verdaderas necesidades primarias de todos los ciudadanos (que desde luego no es tener coche sino estar bien alimentado, vestido y resguardado) están resueltas». Acte seguit enumerava les «dificultats» per encaminar-s'hi, que concretava en un bé tan determinant com és l'aigua, que l'Estat, a través de la nova Llei d'Aigües que presentava, segrestava per a l'agricultura i derivava cap a la indústria i el turisme. La conca de l'Ebre, per tant, va ser analitzada en la seva totalitat: de l'aigua (regadius, pantans,

teoria ecològica aplicada y de luchas ecológicas concretas en el marco del Estado español», tot confirmant que el sentit d'aquella acció anava destinada a «combatir el modo de producción capitalista, causante no sólo de la explotación del hombre por el hombre y de la sociedad de clases, sino de la destrucción del entorno físico».

Hi declarava, amb el radicalisme llibertari de sempre, que «las luchas ecológicas son una variable de la lucha de clases», tot i matisant que, per ara, referint-se als anys setanta, «la ecología es una contradicción secundaria en el seno del capitalismo». Amb el pas dels anys, aquesta «contradicció» s'ha agreujat fins als límits que coneixem, però també no és menys cert que el «capitalisme» —amb l'aire suïcida que li és propi— l'està torejant prou bé, naturalment a costa de deixar milers de cadàvers humans i ambientals a les cunetes de les flamants autopistes del diner.

La trobada del nostre Col·lectiu de Periodistes amb Mario es produí en aquells primers temps de la transició: ell ja havia connectat, el 1976 a Ginebra, amb els intel·lectuals de la seva corda avançada, l'associació

ECOROPA (Acció Ecològica Europea) i, poc després, la representació a l'Estat espanyol que ell ostentava la cedí gustosament a Santiago Vilanova, director llavors d'USERDA, i d'aquesta manera la resta de l'equip de la revista vam poder conèixer la «nova» intel·ligència ecològica del Vell Continent.

La seva presència a Catalunya

Quan el debat sobre les centrals d'Ascó estava al roig viu —el 1977 i els anys posteriors—, Gaviria acudí diverses vegades a Barcelona a donar un cop de mà, i jo el recordo, especialment, en un debat al Col·legi d'Aparelladors, el 1979, amb Brice Lalonde i José Allende i, posteriorment, en altres sessions als col·legis d'enginyers i d'arquitectes, on la presència del dinàmic duet d'Ascó —Joan Carranza i Miquel Redorat— era assegurada, amb aquelles confrontacions èpiques entre els «indígenes» de l'Ebre, que rebien el suport dels ecologistes urbans i dels resistents rurals, i els representants d'aquella Generalitat «restaurada», però tant i tant

«provisional».

El 1981, Gaviria publicava *El buen salvaje* (Ed. El Viejo Topo), destinat a «urbanitas, campesinos y ecologistas varios», en què donava a entendre que la soferta militància radical tampoc no s'havia de socarrimar la vida en la lluita ferotge contra el «Sistema», sinó que també calia fotre'l inaugurant un estil de vida completament antinormatiu, en el més pur estil de les col·lectivitats anarquistes de tots els temps. Gaviria ampliava així —elogiant la mandra antiproductivista— el sentit tradicional de la «lluita de classes», basat en la garrotada mútua, i el temps em sembla que li ha donat la raó: els actuals moviments i textos sobre el «temps», el menjar, la mobilitat i el treball lents són, entre d'altres, segurament, una de les millors maneres de neutralitzar la ferotgia del mateix Sistema.

Com a «bon salvatge i bon vivant», Gaviria, amb l'il·lustre ecològic anglès Edward Goldsmith i el nostre S. Vilanova, l'home que els ha coordinat a tots, devia gaudir al màxim navegant per la Costa Brava, arran d'unes Jornades sobre Medi

la modernització tecnològica dels anys seixanta fins a aquells moments— no havia estat tan nefasta com havia estat presentada pels extremismes i que la manera de subsanar els nombrosos problemes existents era mantenir la cohesió social, l'Estat del Benestar i uns consums energètics raonables. No es desdèia del que havia escrit i pensat els anys setanta, però confirmava i confiava —malgrat les tensions polítiques i els escàndols econòmics— en «la gran vitalidad de la economía y de la sociedad española». No sé si és directament relacionable, però el cas és que, des d'aleshores, *La Vanguardia*, en el seu suplement dominical d'economia, l'acollí a les seves pàgines i, recentment, el Govern del PSOE li ha atorgat el Premi Nacional de Medio Ambiente 2005 en l'apartat de conservació de la naturalesa.

Benvingudes siguin les seves diatribes, en el nou llenguatge en formol requerit, però jo l'he volgut recordar aquí tal com el vaig conèixer: amb la cabellera al vent i amb aquell verb ardent d'home de la ribera navarresa del seu «Ebro» natal.